

פרשת תרומה

ווי העמודים וחשוקיהם כסף

חישוקי הכסף- חשק ההתעלות

"ווי העמודים וחשוקיהם כסף"- באיזה עמודים מדובר? עמודי החצר. המאמר הזה בא לעשות סדר בנושא העמודים והקרשים, וכן לתת נקודה למחשבה, משמעות רעיונית מתוך דבריו של הרש"ר הירש, לשנים מהפרטים של העמודים: אדני הנחושת וחישוקי הכסף.

מה בין עמודי החצר לשאר העמודים

יש להבחין בין שלושה סוגי עמודים (מלבד ההבחנה בין קרשים לעמודים).

כהקדמה, יש לשים לב לכלל יפה, שמבאר מאיזה חומר עשוי כל דבר במשכן, והוא: מה שפנימי יותר- מפואר יותר, ומה שגבוה יותר- מפואר יותר.

א. הקרשים- עמדו צפופים זה לזה ושימשו קיר ומחיצה. לא היו להם ווים כי לא תלו עליהם שום יריעה (יריעות המשכן היו מונחים עליהם אך הם לא היו מחוברים לקרשים אלא מהודקים לקרקע ע"י יתדות וחבלים, מיתרים). הפאר שלהם ניכר בשני מקומות: כל הקרשים היו מצופים זהב (כמות עצומה של זהב, וכן האדנים שלהם היו מכסף (להמחשת העניין- ה'נעליים' של הקרשים עשויים מאותו חומר שבו עשויים גביעי כסף של קידוש).

ב. עמודי הפרוכת (המחיצה של קודש הקודשים)- תפקידם הוא להעמיד את הפרוכת לכן אין צורך שיהיו צפופים כמו בקרשי המשכן (4 עמודים ב10 אמות). היה לכל אחד אדן אחד מכסף שהעמיד אותו ובנוסף וו זהב שעליו תלו את הפרוכת. מלבד שלושת הפרטים הללו, עמודי הפרוכת היו דומים לקרשי המשכן מצד הפאר שבו בכך שהיה מצופה זהב (והטעם הוא ששניהם סמוכים לקודש הקודשים).

ג. עמודי המסך (המחיצה של הקודש)- דומים מלמעלה לעמודי הפרוכת(שבשניהם הווים מזהב), ומלמטה לעמודי החצר שעומדים על אדני נחושת(שכיון שהם מרוחקים מקודש הקודשים, השתנו האדנים להיות מנחושת). עוד שני שינויים ישנם: כמות העמודים- 5 עמודים ולא 4- כי הועמדו מחוץ לחלל המשכן (כלומר 5 עמודים ב12 אמות. ממילא 2 העמודים החיצוניים היו בשטח עובי קרשי המשכן), ציפוי ראשיהם- זהב. (בציורי המשכן מופיע מעין כדור עגול ויפה בראש העמוד. הכדור היה מצופה זהב). בנוסף, חישוקיהם- זהב.]]1

ד. עמודי החצר (כולל מסך שער החצר)- עמדו על אדני נחושת, אך מלמעלה היה ציפוי ראשיהם וכן חישוקיהם והווים שעליהם- כסף (כמו הכלל שהעליון מפואר מהתחתון ממנו). אגב, כלל נוסף עולה מכאן: אלו השלושה (חישוקיהם, ציפוי ראשיהם, וויהם) תמיד יהיו מאותו חומר (זהב בעמודים הפנימיים, כסף בעמודי החצר שהם החיצוניים).

פרשת תרומה

איזהטעם אפשר למצוא בכל ריבוי הפרטים הללו?

התעלות המתכות- התעלות האדם

רבי שמשון רפאל הירש[2] שופך אור על ענין הפאר שבסוג המתכת, פאר שעולה מהדבר שהוא נמוך במשכן לדבר שגבוה ממנו:

בחצר- רגלי העמודים נסמכים על אדני נחושת, ואילו בראשם כסף (חשוקיהם, וויהם וציפוי ראשיהם). גם פנימה יותר, במשכן עצמו- קרשי המשכן נסמכים על אדני כסף, והם עצמם מצופים זהב (וכן הווים שבעמודי הפרוכת- זהב).

ואלו דבריו:

"נחושת, כסף, זהב- זוהי ההתעלות מן הטבע הבלתי אציל. הזדככותעד כדי שלמות צרופה ובלתי משתנה. המדרגה שאליה מתעלה האדם בחצר, היא הבסיס שעליועומד המשכן, ושממנו [מהבסיס הזה] הוא מביא לידי שלמות אצילה ביותר. דירוג זה שלהמתכות קובע את את סדר השלבים שבמדורי המשכן".

האדם שנכנס למשכן עובר ממצב אנושי טבעי בלתי מזוכך, וכניסתו הלאה משולבת עם עלייהבקודש. סוג המתכות מעיד על השלבים שהאדם עובר, וכאילו יש להם אמירה: כמו שאנחנו, החומרים הדוממים, משתנים עם הכניסה אל הקודש, כך גם הלב שלך.

ישלהוסיף שגם צבע הקלעים בחצר מתאים לרעיון זה (כמבואר בהערה).[3]

הנחושת-תחילת הדרך

הנחושת, המתכת הפחות מפוארת, מרמזת על האדם בשלב הגולמי שלו, בתחילתדרך ההתעלות. עוד דבר שהיה מנחושת הוא המזבח שעמד בחצר, שהיה עשוי עץ מצופה נחושת. גם למזבח הנחושת יש תפקיד דומה: להעלות את האדם שחפץ להתעלות בקודש. ואלו דבריו:[4]

"מזבח העולה בא ללמד את הדרכים שעל האדם ללכת בהן כדי לעלותממצבו הטבעי, בטרם נזדקק ונתקדש... לפיכך מצופה הוא המזבח נחושת, מתכת בדרגה בלתיאצילה, ובכך צוינה תכונתו כפרוזדור, שממנו נכנסים לטרקלין".

חישוקי כסף- חשק ההתעלות

מה הרעיון שבחישוקי הכסף שבעמודי החצר? הסברנו עד כה את רעיון ההתעלות של האדם הנמצא בחצר, במדרגת הנחושת, שרצונו להתקדש. חישוקי הכסף שמעל אדני הנחושת מרמזים על החשק והתשוקה להתעלות. כשמם כן הם- חישוקים, חשק ההתעלות (גם כסף עשוי לרמז על כיסופים. אולי מדרגת הכסף היא עצמה כיסופים אל הקודש העליון יותר, מדרגת הזהב, שהגדירה הרב הירש: השלמות הצרופה הבלתי משתנה). דיוק נפלא מדייק הרב הירש בלשון הפסוק על העמודים והחישוקים: "כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף" (כז, יז).

פרשת תרומה

לא נאמר רק שיש להם חישוקים אלא שהעמודים הם עצמם בעלי תואר חדש, מחושקים, "ומכאן שה"חשוקים" אינם אבזרים הטפלים לעמודים אלא הם מציינים תכונה מתכונת העמודים. 'חשק' מורה על תשוקה עזה לדבר מה...[וכן] לחבוק דבר ולאחוז בו"....[5]

העמודים הדוממים של החצר אינם כל כך דוממים, הם מלאים חשק, הם בעצמם מחושקים...

הרב הירש לא מבאר מהו אותו החשק שאליו רומזים חישוקי הכסף החובקים את העמוד, אך מתבקש מאוד לומר שמדובר בחשק ההתעלות, חשק האדם להתעלות מעל למצבו הנוכחי, ממצב נחושת למצב כסף, ממצב גולמי למצב מזוקק. זהו חשק ההישאבות אל הקודש, חשק נפלא שמעלה פנימה את הנפש לדרגות הבאות של הקודש.

כשאדם נכנס אל המשכן, הוא מתחיל תהליך של התעלות. אף שהוא בתחילת דרכו והוא עומד עדין בחצר, הקודש בעצמו דוחף אותו פנימה ומעורר אותו לחשוק בקודש, יותר ויותר.

זהו המסר של עמודי החצר. אל תעמוד בחצר, בנחושת. כמו שהעמודים בעצמם עומדים על אדני נחושת אך הם מחושקים, מלאים תאוה וחשק, חושקים להתעלות מעלה, כך גם אתה אל תעצור אלא תן לחשק הקדושה למלא אותך, תן לעצמך להיות 'מחושק כסף' כעמודי החצר.

[1] ישלצין ששני עיטורים אלו מופיעים רק בעשייה (ויקהל) ולא בציווי (תרומה). נראה לומר שבעשייה מתארים גם את הפאר ולא רק את המבנה המעשי. פרטים אלו הם אחדים מיני רביס שאינם מבוררים כל צורכם בציווי, כמו למשל האם העמודים היו עגולים או מרובעים(מסתבר שהיו מרובעים כיון שלא מצינו דבר עגול במשכן, וכן אחסנתם היתה קלה יותר באופן זה). על כן נאמר "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר" (כה, מ.אמנם פסוק זה נאמר במנורה אך נראה ללמוד ממנו על כל המשכן כולו).

[2] פרשתתרומה בסופו בהסברו על החצר (כז, יח).

[3] הצבע השולט בחצר הוא הלבן. לובן הקלעים העשויים שש (פשתן) המקיפים את החצר מסמל טהרה, "ובראש ובראשונהטהרה בתחום הווגטטיבי של ישות האדם, כלומר בחיי ההנאה והמין. הרי זאת המדרגה הראשונה שהאדם חייב לשאוף אליה, ותכונתה שלילית בלבד- התרחקות מכל דבר בלתי מקודש, מכל דבר הפוגם בטוהר נפש האדם והפוסלו מלמלא את תעודתו הקדושה. השגת המדרגה הזאת היא תנאי לכל השתלמות חיובית" (שם בתחילת ביאורו על החצר).

[4] בסוףביאורו הארוך על ענין המזבח (כז, ח).

[5] כז, י.

פרשת תרומה